

[Hans Conrad Koefoed.]

fordi det efter min mening er en ideel brugsstørrelse i landbruget. De er gode læresteder for de vordende landmænd, fordi det er sådan i disse bedrifter, at ejeren, manden selv, er med i det hele. Men vi gik med til det allesammen, vi undgik ekspropriationen, vi nøjedes med forkøbsretten, vi tog hensyn til slægtsfølelsen, til pieteten overfor hjem og gård. I den følelse ligger der efter min opfattelse en værdi af umådelig stor betydning, og den må vi aldrig krænke. Men mange af disse almindelige bønderbrug sælges udenfor slægten. Derfor vil mange af dem i de kommende år gå ind under udstykningen.

Vi har altså denne lov, og denne lov er baggrunden for min stilling til lovforslaget om landbrugsjord. Den affattelse, det fik i folkettinget, kunne jeg ikke stemme imod, selvom jeg er sikker på, at vi kunne have fået loven endnu bedre, dersom vi havde haft fornøden vilje dertil. Jeg nævner som eksempel, at vi nok kunne have fået fastsat grænsen ved 3 ejendomme i stedet for ved 2 ejendomme. Det kunne have sin berettigelse i en vis overgangstid, hvor en mand ønsker at erhverve 2 eller 3 ejendomme for senere at kunne overlade dem f. eks. til sine sønner eller svigersønner. Vi kunne måske også have undgået hele § 24, en paragraf, som jeg ikke tillægger nogen værdi. Men efter min opfattelse var vedtagelsen af lovforslaget i al almindelighed en simpel konsekvens af vedtagelsen af den første lov. Man kan ikke udstykke almindelige bøndergårde og tillade enkeltmand at opkøbe gårde en masse, ubegrænset. Jeg synes, at inkonsekvensen her ligger ganske klart for dagen.

Man siger: ja, men det er tilladt i byerne at erhverve flere ejendomme. Ja, byejeendomme tager ikke den plads, som landbrugets ejendomme tager, og i byerne har man i hvert fald ingen udstykningslov, ingen husmandslov.

Men så er der de store samlede jordbesiddelser, de såkaldte godser. Ja, ved salg til fremmede får disse ligestilling med alle andre ejendomme, men ved salg eller arv i slægten, siger man, vil man ikke stille dem lige. Nu er det sådan, at dersom ikke hensynet til slægtsfølelsen havde gjort sig gældende, havde vi naturligvis taget alle ejendomme over 35 000 kr.s jordværdi med i jordloven. Man siger, at når vi tager dette hensyn i den anden lov, må vi tage det samme hensyn i denne lov. Dertil vil jeg sige, at det for mig er uforståeligt, at slægtsfølelsen, pietetsfølelsen overfor et hjem, kan brede sig udover et større antal gårde.

Jeg vil her bruge det smukkeste billede, jeg kan finde, jeg vil bruge hønen med kyllingerne. Jeg ved godt, at en høne kan have 13 kyllinger og kan brede vingerne ud over dem allesammen, og at den formentlig holder lige meget af dem allesammen, men det er for mig ganske ufatteligt, at man skal kunne overføre billedet også til de forhold, vi her taler om. Det er mig umuligt at se, at vi går nogen menneskelig følelse, endsiige nogen menneskelig lykke for nær ved det, som engang er vedtaget.

Så fremhæver man hensynet til ejendomsretten. Ja, hvordan er det med den ubeskårrede ejendomsret i den lov, vi vedtog? Den er ikke tilstede i den lov, og hvordan er det med disse goder i mange andre tilfælde? — for ejendomsretten og lighed overfor loven er jo goder. Hvordan havde ejendomsretten det dengang, vi vedtog een gangsskatten? Hvordan havde ejendomsretten og ligheden det, dengang vi gennem krigsårene havde kornaflevering til en pris, som i hvert fald en del af tiden lå under den almindelige handelspris? — forøvrigt var der heller ikke i bestemmelserne herom nogen lighed de forskellige landmænd imellem. Nej, det er vist sådan, at disse goder, som de forøvrigt er, får lov at vige, hvis man for alvor kan sige, at samfundshensyn kræver det.

Nu har vi så fået landstingets affattelse af forslaget med en delvis afståelse af jord fra disse brug. Jeg synes ikke om det, og det er ud fra de samme betragtninger, som også tidligere er fremført, at det smager af ekspropriation. Man fremfører som noget særlig fordelagtigt for den affattelse, lovforslaget nu har fået, at den skaffer tillægsjord, og at den skaffer tillægsjord hurtigere, end man ellers kunne have fået det. Nu skal jeg ikke underkende, at tillægsjord har sin store betydning, selvom jeg i samme forbindelse vel har lov til at sige, at jeg har den tro, at udviklingen vil medføre en øget berettigelse og et større behov for de i øjeblikket bestående småbrug, men jeg mener, at det, vi lavede i foråret, var en lovgivning på længere sigt, og på længere sigt vil resultatet af det nu foreliggende lovforslag blive, at det er tilladt for enkeltmand at erhverve landejendomme uden begrænsning. De store jordbesiddelser fredes stort set, og det finder sted samtidig med, at der foregår en udstykning af almindelige bøndergårde. En sådan udvikling kan jeg ikke medvirke til. Jeg er meget skuffet over, at man i landstinget har kunnet få bred tilslutning til det foreliggende forslag, og jeg ønsker det ført tilbage til folketingets af-